

pektral bat dago memorian, baina presente ez dagoen komunitate batekin. Izan ere, liburuan nire herriko pertsonak ere badaude: dagoeneko ez daude hemen, baina haiekin bizi izan nintzen. Maitatu nituen, oraindik ere maitatzen ditut, eta bizirik diraute olerkietan. Beraz, elkarriketa materiala eta immateriala dago, memoriaren bidez ikusezina ikusgarri bilakatzeko behar bat, eta jada ez dagoena presente egitekoa, kontzeptuaren zentzu tradizionalean.

Alde erlijioso bat ere badago?

Ez erlijiosoa zentzu katolikoan, baina badago alde espiritual edo, behintzat, transzendente bat. Hau da, materialiaz harago doan hitz bat, ezagutza mota intuitibora helden dena: hori da poesiak eskaintzen diguna.

Feliz Idade-n aipatzen duzu edertasuna dela garrantzitsuenak. Baina edertasun paradokiko da, biltzen baititu orobat alabaren jaiotza eta aitaren heriotza. Zuretzat, zer da edertasuna?

Edertasuna bizitzaren osotasuna da. Ezin dezakegu edertasuna ulertu bizitzaren presentziarekin soilik: bizitzaren zikloa existitzen delako, baina baita heriotzarena ere. Bi ziklo horiek batuta onartzeak ematen dio zentzu munduan egindako bideari, eta galeak jasaten laguntzen digu. Alabari eskaintzen diodan hitzaurre-gutunean, saiatzen naiz hari azaltzen gizaki baten heriotzarekin materia indibiduala soilik desagertzen dela, baina pertsona hori betikotua geratzen dela bere ondorengoen eta memoriaren bitartez. Eta baduela, halaber, jarraikortasuna naturan. Horregatik dago poema bat *Mentres a herba medre* (Belarra hazten den bitartean) izenekoa. Nire aitaren heriotzaren ondorengo lehen udaberria helduzenean, eta ikusten nuenean belarra hazten, are modu neurrigabea, eta loreak jaiotzen, eta, orokorrean, bizitza biziberritzen, sakonki ulertu nuen kosmosak nola funtzionatzen duen, eta bizitza ez dela inoiz eteten. Aita laboraria zen, eta berak ulertzen zuen naturaren zentzu sakon hori; legatu hori nigana heldu denez, onartu ahal izateak galeraren mina arintzen dit.

Ziklo hori zure olerkien forman ere agertzen da, ezta?

Ez dut nahita egin, baina estruktura zirkularra modu naturalean atera zen *Feliz Idade* liburuko olerkietako askotan. Zirkularra da liburua, nahiz eta narrazio pertsonal edo familiar gisa irakurri daitekeen kasik.

Samurtasunaren gogorra

Irati Majuelo

Nobel Sariak euskaratzek gurean emandako uzta oparoaren emaitza da *Erabili goldea hilen hezurren gainetik* liburua. Zaila da Tokarczuken eleberria hitz gutxitan definitzen, eta akaso komenigarriagoa da narrazioa pertsonaiaren bidez aztertzea, hura baita lan honi osotasun adina berezitasun ematen dion elementua.

Janina Duszejko emakume heldua da, zubi-ingeniarri gisa atzerrian lan egin ostean, Poloniako herrixka batera lekualdatu dena. Goi-ordokian bizi da, auzokide gutxiko eremuan, basoaren atarian. Neguak zein gizarte hotzak inposaturiko arau gogorrek zailduriko emakume irmoa da, ez horratik samurta-

sunik gabea. Duszejko andrea-aren ahotsetik ezagutzen ditugu istorioaren nondik norakoak, gertakari bitxiak eta hilketak, baina batez ere, munduari beha-

'Erabili goldea hilen hezurren gainetik'

Idazlea: Olga Tokarczuk.
Itzultzailea: Amaia Apalauza eta Sonia Kolaczek.
Argitaletxea: Elkar.

tzeko modu hunkibera bezain latz bat ekartzen dute bere hitzek paperera, gizakiaren gainetik natura lehenesteko unibertso sensibile bat.

Duszejko andrea xaloa baita baina ez ergela, ume eta heldu zaurgarriekin goxoa, arimarik gabeko pertsonekin lehorra, ideia argiko emakume irudimentsua. Tokarczuketik bikain islatzen du atso zorrotz jotzen duten andre heldu baten bizitza, topikoan erori gabe, are jendeak izaki baliogabe gisa tratatzeko duen joerak emakumerengan eragindako mina eta erreazioak hitzetara abiltasunez ekarriz.

«Mundu guztiak badaki zer onura dakarten gauza baliagarriak; ez, ordea, baliogabeek», esaldi horretan laburbiltzen da protagonistak munduaren aurka abiatzen duen mendeku pertsonala, bazterrean ahaztutako aldeko iraultza isila.

Protagonistaren bizitza eta unibertso propioak eleberriaren interes handiena bereganatzen duten arren, trama aurrera darimana herrixkan eta inguruetan jazotako hilketa-katea da. Miste-

riolari liburu osoan zehar eusten dio Tokarczuketik, nahiz eta gertakari bitxi garrantzia, eta ondorioz, istorioaren tentsioa gorabeheratsua den, protagonistak esku artean darabilen astirogiaren joan-etorriak bezain. Amaiera aldera indarra hartzen du berriz ere tentsioak, aurretik lotugabe utzitako hari-muturrak berreskuratzen direlarik. Hala, Duszejko andreak bidean murmurikatutako esaldietan uzten dituen pistak antzemango ditu aurrerago irakurleak, eleberri beltzaren ukituez gozotuz.

Tokarczuketik protagonistaren pentsamenduen bidez sortzen duen unibertso propioa, paisaia ideologiko eta kulturala gurera ekartzea ez zen erraza izango Apalauza eta Kolaczekentzat. Esan beharra dago lan ezin hobea egin dutela itzulpenean, erregistro aldaketak zainduak dira oso eta eleberriak bere xarma eskaintzen du euskaraz ere, Nobel saridun poloniarren irajainazioa eta gaitasun narratiboa agerian geratzen delarik.

Inurrien konspirazioa

HAUR ETA GAZTE LITERATURA

Imanol Mercero

Astiberri argitaletxearen Txikiberri bildumak gizentzen jarraitzen du. Bizkarreko zenbakiaren faltan, haien katalogoaren arabera, *Patti eta inurriak* hamargarrena da.

Patti neskatua da protagonista. Kapitularik gabeko kontakizuna da, abentura fantastikotzat jo daitekeen generokoa, 48 orrialdekoa. Irakurle hasiberriak kontakizunaren *cliffhanger* unez baliatu beharko du, irakurraldia dosifikatzeko.

Letra lotuan idatzita dago; apustu tipografiko arriskutsua da, eskuzko idazketaren egoera zalantzatia tarteko.

Patti da istorioan jarduten duen gizaki bakarra. Abenturaren hasieran zomorroen tamaina hartzen du, esatea komeni ez den

arrazoiengatik. Intsektuen artean bizitzera egokitzen saiatzen ari dela, ordea, konspirazio trama baten erdian ikusiko du bere burua. Lorategi hartako inurriak sekta sekretu bat osatu dute, eta protagonistaren taldea, harekin topo egitean, arazotan sartuko da.

Kontakizunak eritimo bizia du, eta amaierak ezustekoa da, Roald Dahlen *Sorginak* obraren antzera, oreka berrian heroiak ez baitu hasierako izaera berreskuratzen.

'Patti eta inurriak'

Idazlea eta ilustratzailea: Anouk Ricarda. **Itzultzailea:** Bego Montorio. **Argitaletxea:** Astiberri.

Muga-mugan

HAUR ETA GAZTE LITERATURA

Imanol Mercero

Igual inor gutxiri inportakozia, baina liburu hau primerakoa da album ilustratuaren eta ipuin irudidunaren arteko muga deskribatzeko. Albumaren sorreratik bertatik dator zalantza, irristakorra baita kontua.

Funtsean nire iritzia izan ohi da *Kuoi* bezalako testuak ipuin ilustratuak direla, testua belarriz jaso daitekeelako eragozpenik gabe, irakurle (edota kontalari) baten ahotik.

Kuoi herri ipuinen egitura duen kontakizuna da, gure Per-nando Amezketa-aren edota Asia Txikiko Nasrudinen kide txinatarrak: bizkortasuna eta amarru irudimentsua arma baktzat harturik, parean jartzen zaizkion guztiak mendean hartzen dituen pertsonaiaren aben-

turak, irakurleari irribarre txikia ateratzen diotenak, gutxienez.

Gauzak honela, ilustratzaileak sartzen dira tar-tean dena *aldbestera*, editoreen konplizitate lagun: tamaina handiko (26x25cm, metro erdia zabalik) eta kalitatezko paperean kokatutako ilustrazioak ditu, testua bazterteratzen duten irudi dinamikoak eta, kontakizunaren haria eraman ez, baina tonua eta fokua ezartzen dituzte.

Bai horixe, muga-mugan...

'Kuoi'

Idazlea: Fito Rodriguez. **Ilustratzailea:** Irimarra. **Argitaletxea:** Txalaparta.